

Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μαδρίτη
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Η παρούσα Έρευνα Αγοράς αφορά τους ακόλουθους κωδικούς της
Συνδυασμένης Ονοματολογίας (Combined Nomenclature): CN2 [07], CN2 [08]

Μαδρίτη, Σεπτέμβριος 2024

ISO 9001:2008 GEN 30 – 02

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ/ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	3
Περιγραφή Κλάδου - Γενικά Χαρακτηριστικά	3
B. ΠΡΟΣΦΟΡΑ	3
Η ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	3
Προοπτικές στην εξέλιξη της παραγωγής.....	8
Γ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	10
Ροές εμπορίου - εμπορικό ισοζύγιο κλάδου	10
Ανάλυση εξαγωγών- εισαγωγών.....	11
Δ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	13
Δασμολογικό καθεστώς και μη δασμολογικά εμπόδια	21
Δίκτυα Διανομής.....	21
Τιμές λιανικής πώλησης.....	21
E. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	22
Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου.....	22
ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	22
Παράγοντες που επηρεάζουν ζήτηση –προσφορά.	22
Προοπτικές ελληνικών προϊόντων.....	23
Z. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	24

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ/ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Περιγραφή Κλάδου - Γενικά Χαρακτηριστικά

Η Ισπανία συνιστά έναν από τους σημαντικότερους παραγωγούς φρούτων και λαχανικών παγκοσμίως, κατέχοντας την 7^η θέση μεταξύ των κορυφαίων παραγωγών χωρών. Η χώρα αποτελεί τον μεγαλύτερο παραγωγό στην Ε.Ε., με μερίδιο 28,4% του συνολικού όγκου παραγωγής (στοιχεία 2022, Eurostat), τον δεύτερο μεγαλύτερο εξαγωγέα της Ευρώπης και καταλαμβάνει την τέταρτη θέση στον κατάλογο των μεγαλύτερων εξαγωγέων σε παγκόσμιο επίπεδο (σε αξίες).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ισπανικού Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων, το 2022 η ισπανική παραγωγή φρούτων και λαχανικών ξεπέρασε τους 25,3 εκατομμύρια τόνους, 14,3% λιγότερο από το 2021 και 11,6% λιγότερο από τον μέσο όρο των πέντε προηγούμενων. Περίπου το 60% της παραγωγής είναι λαχανικά, ακολουθούμενα από τα εσπεριδοειδή (23%) και τα γλυκά φρούτα (8%). Η έκταση που αφιερώθηκε στην Ισπανία στην καλλιέργεια φρούτων και λαχανικών στο σύνολό της έφτασε τα 1.864.216 εκτάρια το 2022, κατά 0,5% λιγότερο από το 2021 και κατά 4,1% περισσότερο από τον μέσο όρο των τελευταίων 5 ετών. Η πλειονότητα των καλλιεργειών φρούτων και λαχανικών στην Ισπανία βρίσκεται στις Κοινότητες της Ανδαλουσίας (35%) και της Βαλένθια (16%).

Το μερίδιο της Ισπανίας στο συνολικό παγκόσμιο εμπόριο φρέσκων φρούτων και λαχανικών αντιπροσωπεύει περίπου το 12%. Όπως προαναφέρθηκε, η Ισπανία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εξαγωγέας στην Ε.Ε. και ο τέταρτος στον κόσμο σε αξία μετά την Κίνα, τις ΗΠΑ και την Ολλανδία. Ο κλάδος παρουσιάζει καθαρό θετικό εμπορικό ισοζύγιο τόσο στα φρούτα όσο και στα λαχανικά, αν και το 2022 το πλεόνασμα μειώθηκε ελαφρά σε σύγκριση με το 2021 (κατά 2%). Πρόκειται για τομέα με ισχυρό εξαγωγικό προσανατολισμό, όπου σχεδόν το 50% της παραγωγής προορίζεται για εξαγωγή, ενώ αποτελεί τον πρώτο υποκλάδο στο σύνολο των εξαγωγών του αγροδιατροφικού τομέα, γεγονός που καθιστά τον κλάδο φρούτων και λαχανικών έναν από τους πλέον σημαντικούς τομείς για την οικονομική ανάπτυξη της Ισπανίας.

Η καλλιέργεια φρούτων και λαχανικών αντιπροσωπεύει περίπου το ένα τέταρτο του συνόλου της γεωργικής παραγωγής. Επιπλέον, περίπου το 25% των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα απασχολείται στις εν λόγω καλλιέργειες, με τους άμεσα απασχολούμενους να υπολογίζεται ότι υπερβαίνουν τους 200.000, ενώ ακόμη περίπου 100.000 απασχολούνται έμμεσα στον κλάδο.

B. ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Η ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (έτους 2022), η παραγωγή φρούτων και λαχανικών στην Ισπανία αντιπροσωπεύει το

43% της συνολικής φυτικής παραγωγής και το 25% της συνολικής αγροτικής παραγωγής, γεγονός που καθιστά τον κλάδο φρούτων και λαχανικών ως τον σημαντικότερο της ισπανικής γεωργίας. Τα προσωρινά στοιχεία του 2023 εμφανίζουν αυξημένες εκτάσεις και ποσότητες παραγωγής, ενδέχεται ωστόσο στη συνέχεια να υποστούν αναθεωρήσεις.

Λαχανικά

Στον κατωτέρω πίνακα διακρίνουμε το ύψος της εγχώριας παραγωγής λαχανικών το έτος 2023, τόσο σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε εκτάρια), όσο και σε ποσότητες (τόνους).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ 2023

Είδος	Καλλιεργήσιμη έκταση (εκτάρια)	Παραγωγή (τόνοι)
Λάχανο	5.900	179.500
Μπρόκολο	33.400	483.100
Σπαράγγι	12.800	48.900
Σέλινο	1.900	120.500
Μαρούλι	32.600	918.600
Σπανάκι	5.200	78.000
Αντίδι	25.100	4.000
Πατάτα	62.000	1.976.300
Κολοκύθα	4.800	135.400
Κολοκυθάκι	11.000	560.300
Αγγούρι	8.000	748.700
Κόκκινο λάχανο	2.600	78.100
Μελιτζάνα	3.500	263.700
Τομάτα	50.100	3.977.800
Πιπεριά	21.400	1.241.000
Πράσο	2.600	70.200
Καλαμπόκι	248.100	2.910.500
Αγκινάρα	12.400	190.300
Μπρόκολο	33.400	483.100
Κουνουπίδι	7.000	156.100
Σκόρδο	24.900	210.600
Κρεμμύδι	22.700	1.157.000
Παντζάρι	35.800	2.861.600
Καρότο	6.500	324.900
Ραπανάκι	39.000	5.100
Γογγύλι	4.800	24.400
Κουκί	4.800	38.100
Αρακάς	19.500	125.000
Πράσινα Φασόλια	6.900	124.200
Μανιτάρια	45.300	147.800
ΣΥΝΟΛΟ ΛΑΧΑΝΙΚΑ*	554.200	18.706.400

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (ΜΑΡΑ), Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

* Προσωρινά στοιχεία έτους 2023. Σύνολα δεν περιλαμβάνουν το καλαμπόκι.

Παρά τη μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων λαχανικών κατά τη διάρκεια της ισπανικής οικονομικής κρίσης, τα πέντε τελευταία έτη παρατηρείται συνολικά αύξηση των καλλιεργήσιμων επιφανειών. Οι μεγαλύτερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις λαχανικών στην Ισπανία βρίσκονται στις εξής Κοινότητες: Μούρθια, Ανδαλουσία, Καστίλη και Λεόν, Καστίλη-Λα Μάντσα, Αραγονία, Εστρεμαδούρα και Κοινότητα της Βαλένθια. Παράλληλα, παρατηρείται σταθερή αύξηση της αξίας της παραγωγής φρουτολαχανικών.

Τομάτα

Η τομάτα αποτελεί ιστορικά την μεγαλύτερη εσοδεία λαχανικών της Ισπανίας. Για το 2023 η συνολική παραγωγή πλησίασε τους 4 εκατ. τόνους, ενώ η συνολική καλλιεργήσιμη έκταση τομάτας ανήλθε σε 50.100 εκτάρια σημειώνοντας αύξηση 11,3% σε σχέση με το 2022. Οι μεγαλύτερες ποσότητες καλλιεργούνται στις Κοινότητες της Μούρθια και της Ανδαλουσίας, ενώ έντονη παρουσία έχει και στις Κανάριες Νήσους, όπου και σε μεγάλο βαθμό καλλιεργείται η τοπική ποικιλία τομάτας (tomate canario).

Παντζάρι

Το 2023, το παντζάρι αναδείχθηκε σε δεύτερη σημαντικότερη καλλιέργεια λαχανικών στην Ισπανία, με ύψος παραγωγής στους 2,86 εκατ. τόνους και καλλιεργούμενες εκτάσεις 35.800 εκταρίων σημειώνοντας αξιόλογη αύξηση της τάξεως του 45% συγκριτικά με το 2022.

Πατάτα

Η Ισπανία είναι σημαντικός καλλιεργητής πατάτας, με την εσοδεία της πατάτας να ευρίσκεται στην τρίτη θέση από πλευράς σημαντικότητας καλλιεργειών λαχανικών / βολβών. Το 2023 η παραγωγή ανήλθε σε 1,98 εκατ. τόνους, ενώ η καλλιεργήσιμη έκταση αυξήθηκε ελαφρότατα κατά 3,2%, φθάνοντας τα 62.000 εκτάρια. Σημειώνεται ότι σε βάθος χρόνου 15ετίας η πτώση των καλλιεργούμενων εκτάσεων ανέρχεται σε 27,1%, αφού το 2008 πατάτες καλλιεργούνταν σε συνολική έκταση 85.100 εκταρίων.

Πιπεριά

Το 2023, η πιπεριά αναδείχθηκε σε τέταρτη σημαντικότερη καλλιέργεια λαχανικών στην Ισπανία, με ύψος παραγωγής στους 1,24 εκατ. τόνους και καλλιεργούμενες εκτάσεις 21.400 εκταρίων σημειώνοντας ωστόσο ελαφρά μείωση (4,9%) συγκριτικά με το 2022.

Κρεμμύδι

Το 2023, το κρεμμύδι αναδείχθηκε σε πέμπτη σημαντικότερη καλλιέργεια λαχανικών στην Ισπανία, με ύψος παραγωγής στους 1,16 εκατ. τόνους και καλλιεργούμενες εκτάσεις 22.700 εκταρίων (μείωση 1,7% έναντι του 2022).

Μαρούλι

Η συνολική παραγωγή το 2023 ανήλθε σε 918,6 χιλ. τόνους, ενώ η καλλιέργειά του πραγματοποιήθηκε σε 32.600 εκτάρια γης (μείωση κατά 2,4% έναντι του

2022). Η γενικότερη τάση που παρατηρείται την τελευταία δεκαετία είναι η σημαντική αύξηση της παραγωγής και μετριασμένη αύξηση των εδαφών που καλλιεργούν μαρούλια.

Φρούτα

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ισπανία παρατηρήθηκε μία γενικότερη πτώση στη συνολικά παραγόμενη αξία φρούτων, η οποία όμως ξεκίνησε να αυξάνεται και πάλι από το 2015 και έπειτα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων.

Στον κατωτέρω πίνακα διακρίνουμε το ύψος της εγχώριας παραγωγής φρούτων (πλην εσπεριδοειδών) το έτος 2023, τόσο σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε εκτάρια), όσο και σε ποσότητες (τόνους).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΡΟΥΤΩΝ (ΠΛΗΝ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ) ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ 2023

ΕΙΔΟΣ	Καλλιεργήσιμη έκταση (εκτάρια)	Παραγωγή (τόνοι)
Μήλο	29.088	557.600
Αχλάδι	18.291	297.700
Σταφύλι επιτραπέζιο	16.594	335.400
Βερίκοκο	19.123	120.700
Κεράσι	34.156	109.200
Ροδάκινο και νεκταρίνι	70.694	1.355.500
Καρπούζι	21.700	1.153.000
Πεπόνι	16.300	515.000
Φράουλα	7.200	327.400
Δαμάσκηνο	11.235	163.200
Σύκο	21.719	44.400
Ρόδι	5.065	42.000
Αβοκάντο	23.953	105.947*
Μπανάνα	9.938	429.300
Λωτός	15.562	392.150
Ακτινίδιο	1.858	26.900
Μάνγκο	5.754	39.944*
Μούσμουλο	1.703	27.249*
Βατόμουρο	3.409	32.500
Μύρτιλο	6.085	70.417
Λοιπά φρούτα	1.597	3.052
ΣΥΝΟΛΟ ΦΡΟΥΤΑ **	1.306.409	6.166.900

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (ΜΑΡΑ), Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

* Στοιχεία παραγωγής έτους 2022

** Προσωρινά στοιχεία έτους 2023. Η αυξημένη καλλιεργήσιμη έκταση οφείλεται σε καλλιέργειες ξηρών καρπών.

Εσπεριδοειδή

Τα εσπεριδοειδή εκτιμάται ότι αποτέλεσαν περίπου το 6,8% της συνολικής φυτικής παραγωγής στην Ισπανία το 2023. Υπολογίζεται ότι η σοδειά του 2023/2024 κυμάνθηκε στους 5,73 εκατ. τόνους, σημειώνοντας οριακή πτώση συγκριτικά με την περίοδο 2022/2023, της τάξεως του 2%. Το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής, 2,65 εκατ. τόνοι, αφορούν γλυκά πορτοκάλια, ενώ ακολουθούν τα μικρά εσπεριδοειδή (μανταρινία) και τα λεμόνια.

Το πορτοκάλι, όπως και τα υπόλοιπα εσπεριδοειδή, καλλιεργείται κυρίως στις Κοινότητες της Βαλένθιας, της Ανδαλουσίας, της Μούρθια και δευτερευόντως της Καταλονίας, των Βαλεαρίδων και των Καναρίων Νήσων. Στην πρώτη, εμφανίζεται κυρίως στην περιφέρεια της ομώνυμης πόλης, ενώ στην Ανδαλουσία η μεγαλύτερη παραγωγή παρατηρείται στην Σεβίλλη. Παρόμοια είναι και η τάση του μανταρινιού, καθώς η παραγωγή του επίσης συναντάται κατά κύριο λόγο στις ίδιες ανωτέρω Κοινότητες.

Στους κατωτέρω πίνακες διακρίνουμε το ύψος της εγχώριας παραγωγής εσπεριδοειδών το έτος 2023, σε ποσότητες (τόνους), σε εκτάσεις (εκτάρια) και ανά κατηγορία χρήσεων / προορισμών (στη δεύτερη περίπτωση, για καλλιεργητική περίοδο 2023/2024).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ, 2023

Είδος	Καλλιεργήσιμη έκταση (εκτάρια)	Παραγωγή (τόνοι)
Πορτοκάλι	149.140	2.732.900
Μανταρίνι	100.251	1.770.100
Λεμόνι	53.138	1.184.000
Γκρέιπφρουτ	2.573	85.600
Άλλα εσπεριδοειδή	1.614	*
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ**	306.717	5.772.500

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (ΜΑΡΑ), Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

* Μη διαθέσιμα στοιχεία

** Προσωρινά στοιχεία 2023.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ, ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2023 /2024

Είδος	Προορισμός Παραγωγής (τόνοι)			
	Παραγωγή (τόνοι)	Εξαγωγές	Εγχώρια Κατανάλωση	Μεταποίηση
Πορτοκάλι	2.648.435	953.121	680.182	629.258
Μικρά εσπεριδοειδή (συμπ/νων μανταρινιών)	1.818.760	873.961	375.094	244.982
Λεμόνι	1.167.658	454.739	55.214	290.416
Γκρέιπφρουτ	84.753	60.477		12.528
Άλλα εσπεριδοειδή	10.782	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	5.730.388	2.342.298	1.110.490	1.179.957

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (ΜΑΡΑ), Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης, στοιχεία Ιουλίου 2024

Στον κατωτέρω πίνακα παρουσιάζουμε εξάλλου την εξέλιξη σε αξίες (εκατ. €) της ισπανικής παραγωγής φρούτων και λαχανικών, κατά την περίοδο 2018-2023, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ,
ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2018 – 2023 (ΣΕ ΑΞΙΕΣ, ΕΚΑΤ. €)**

ΕΤΟΣ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Σύνολο φυτικής παραγωγής	31.405,7	30.108,3	30.484,7	35.229,2	37.009,4	36.196,2
Παραγωγή λαχανικών	9.328,4	10.186,5	9.917,7	10.711,0	12.085,1	13.146,5
Παραγωγή πατάτας	674,4	754,9	522,7	595,5	746,4	905,1
Παραγωγή φρούτων	10.044,5	8.752,2	9.531,3	10.489,7	9.490,5	11.496,9

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (ΜΑΡΑ), Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Βιολογικά Φρούτα και Λαχανικά

Η βιολογική παραγωγή ρυθμίζεται στην Ισπανία από τα τέλη της δεκαετίας του 1980. Το 1993 τέθηκε σε εφαρμογή ο πρώτος σχετικός κοινοτικός Κανονισμός, αντικαταστάθηκε το 2007 από τον κανονισμό 834/2007 του Συμβουλίου Ε.Ε. για την παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων. Από την 1^η Ιανουαρίου 2022, η βιολογική παραγωγή στην Ε.Ε. ρυθμίζεται από τον Κανονισμό 2018/848 της Ε.Ε., για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση βιολογικών προϊόντων (εν λόγω Κανονισμός κατήργησε τον προηγούμενο Κανονισμό του 2007). Σημειώνεται ότι το ισπανικό Κράτος είχε εφαρμόσει το πρόγραμμα «Στρατηγική για την Οικολογική Παραγωγή 2018-2020» με σκοπό την στήριξη των εγχώριων παραγωγών βιολογικών προϊόντων.

Αν και η κατανάλωση βιολογικών προϊόντων δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ισπανία και η εγχώρια παραγωγή κατευθύνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στις αγορές του εξωτερικού, δεδομένου ότι η Ισπανία είναι ένας από τους κυριότερους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων σε έκταση στην Ε.Ε. και σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα τελευταία έτη πάντως παρουσιάζεται αυξημένη ζήτηση στην Ισπανία για βιολογικά προϊόντα, τα οποία ταυτόχρονα έχουν παραχθεί και συσκευασθεί με τρόπους φιλικούς προς το περιβάλλον.

Με βάση στοιχεία έτους 2022, στην Ισπανία δραστηριοποιούνται 60.621 βιολογικοί παραγωγοί, ενώ η συνολική καλλιεργητική επιφάνεια που έχει πιστοποιηθεί ως κατάλληλη για βιολογική παραγωγή ανέρχεται σε 2,17 εκατ. εκτάρια (ποσοστό 76,4% της συνολικής εν δυνάμει βιολογικά καλλιεργήσιμης επιφάνειας, η οποία ανέρχεται σε 2,84 εκατ. εκτάρια), εκ των οποίων ποσοστό 46% ευρίσκεται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Ανδαλουσίας, ενώ ακολουθούν οι Κοινότητες Καστίλλης Λα Μάντσα, Καταλονίας, Βαλένθιας και Μούρθια.

Προοπτικές στην εξέλιξη της παραγωγής

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης της Ισπανίας η παραγωγή φρούτων και λαχανικών είχε μειωθεί. Τα τελευταία ωστόσο έτη είναι αισθητή η αύξηση τόσο

της παραγωγής αλλά και των απόμων που απασχολούνται στον εν λόγω κλάδο. Προβλέπεται ότι η αυξητική τάση θα συνεχίσει εντός των επόμενων ετών, καθώς οι Ισπανοί παραγωγοί επωφελούνται, πέραν της αυξανόμενης εσωτερικής ζήτησης, από τις ευκαιρίες του διεθνούς εμπορίου. Επισημαίνεται ότι κατά την περίοδο της πανδημίας παρατηρήθηκε ελαφρά μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών των Ισπανών, οι οποίοι στράφηκαν στην κατανάλωση περισσότερων φρούτων και λαχανικών, χωρίς βεβαίως να χάσουν οι εξαγωγές τον πρωταρχικό τους ρόλο, απορροφώντας το σημαντικότερο μερίδιο της ισπανικής παραγωγής νωπών αγροτικών προϊόντων.

Σημαντική επιρροή στην μελλοντική παραγωγή αναμένεται να έχει η κλιματική αλλαγή. Οι σημειούμενες κλιματικές αλλαγές καθιστούν αναγκαία την χρήση ανεπτυγμένης τεχνολογίας τόσο για την καλλιέργεια των λαχανικών και φρούτων, όσο και προς την κατεύθυνση ενδεχόμενων μεταλλάξεων στα προϊόντα με σκοπό την δημιουργία ανθεκτικότερων ποικιλιών. Επιπλέον, έχοντας ως δεδομένη την σημασία που αποδίδουν οι Ισπανοί σε θέματα οικολογικού ενδιαφέροντος, παρατηρούνται αλλαγές στον τρόπο καλλιέργειας προκειμένου να εφαρμόζονται τακτικές φιλικότερες προς το φυσικό περιβάλλον. Ορισμένες από τις αλλαγές αυτές μπορούν να επηρεάσουν την συνολική αγροτική παραγωγή.

Η Ισπανία εφαρμόζει ολοένα και περισσότερο ανεπτυγμένες τεχνολογίες για την αγροτική καλλιέργεια, με τις οποίες αυξάνεται η ποσότητα και η ποιότητα της παραγωγής. Επομένως, η εφαρμογή ανεπτυγμένης τεχνολογίας στο μέλλον επίσης θα καθορίσει την εξέλιξη της παραγωγής. Επισημαίνεται σε κάθε περίπτωση ότι η έντονη ξηρασία που έχει πλήξει την Ισπανία τα τελευταία έτη, εντοπιζόμενη κυρίως στις νότιες και ανατολικές περιοχές της χώρας, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα σε πολλές καλλιέργειες, καθώς επίσης και σημαντικές πρόσθετες ανάγκες εντατικότερης άρδευσης. Στη διάρκεια του 2023, η ισπανική Κυβέρνηση υιοθέτησε μέτρα ενίσχυσης του εισοδήματος των αγροτών ώστε να ανακουφιστούν από τις επιπτώσεις της ξηρασίας, ενώ επίσης η χώρα περιλήφθηκε σε πακέτο έκτακτης οικονομικής βοήθειας από την Ε.Ε. για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της ξηρασίας, λαμβάνοντας μάλιστα το μεγαλύτερο μερίδιο αυτού. Στη διάρκεια του 2024 υιοθετήθηκαν επίσης από την ισπανική Κυβέρνηση μέτρα προς διευκόλυνση του αγροτικού τομέα, μεταξύ των οποίων η χορήγηση πιστώσεων, η υιοθέτηση ευνοϊκών φορολογικών ρυθμίσεων, η συνέχιση της κρατικής επιδότησης των συμβολαίων αγροτικής ασφάλισης. Επιπλέον, τον Φεβρουάριο 2024 η Κυβέρνηση της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω της εντονότατης ξηρασίας, επιβάλλοντας περιορισμούς στην κατανάλωση νερού στη βιομηχανία, στη γεωργία, καθώς και στην οικιακή χρήση.

Γ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Ροές εμπορίου - εμπορικό ισοζύγιο κλάδου

Η Ισπανία αποτελεί τον μεγαλύτερο εξαγωγέα φρούτων και λαχανικών στην Ευρώπη και τον τρίτο μεγαλύτερο στον κόσμο. Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής της προορίζεται για αγορές εκτός των συνόρων της. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ισπανικού Υπουργείου Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (DataComex), το 2023 οι συνολικές ισπανικές εξαγωγές φρούτων και λαχανικών ανήλθαν σε €18,84 δισ., αυξημένες κατά 5% έναντι του 2022. Τα φρούτα αντιστοιχούν σε μερίδιο 53% της αξίας των συνολικών εξαγωγών.

Αναφορικά με τις εισαγωγές φρούτων και λαχανικών, αυτές αυξήθηκαν το 2023 κατά 14,1% έναντι του 2022, φθάνοντας τα €6,38 δισ. Τα φρούτα αποτελούν το 64,5% της αξίας των συνολικών εισαγωγών με τα κυριότερα προϊόντα να είναι το αβοκάντο, ο ανανάς και άλλα τροπικά φρούτα, το ακτινίδιο, οι μπανάνες, τα μήλα, οι ξηροί καρποί.

Κατά το πρώτο εξάμηνο τρέχοντος έτους, οι συνολικές εξαγωγές φρούτων και λαχανικών της Ισπανίας ανήλθαν σε €11,22 δισ. ενώ οι εισαγωγές σε €3,53 δισ. οδηγώντας σε ένα πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο της τάξεως των €7,69 δισ.

Παρόλο που οι εισαγωγές αυξάνονται διαχρονικά, ακόμη σήμερα κυμαίνονται σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο από εκείνο των εξαγωγών, με αποτέλεσμα η Ισπανία να έχει μεγάλο θετικό εμπορικό ισοζύγιο, με την αξία των εξαγωγών να είναι σχεδόν τέσσερις φορές μεγαλύτερη από αυτή των εισαγωγών.

Στους κατωτέρω δύο πίνακες παρουσιάζεται η εξέλιξη του ισπανικού εξωτερικού εμπορίου λαχανικών και φρούτων κατά την περίοδο 2020-2023 και α' εξαμήνου 2024.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΕΞΕΛΙΞΗ ΙΣΠΑΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2020 – 2024 (ΣΕ ΑΞΙΕΣ, €)

	2020	2021	2022	2023	2024 (α' 6μηνο)
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	6.938.761.818	7.430.645.625	8.063.407.598	8.863.599.216	5.344.983.444
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	1.383.675.878	1.349.929.609	1.754.727.086	2.267.011.431	1.245.206.178
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	5.555.085.940	6.080.716.016	6.308.680.511	6.596.587.785	4.099.777.266

Πηγή: DataComex, Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΕΞΕΛΙΞΗ ΙΣΠΑΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΦΡΟΥΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2020 – 2024 (ΣΕ ΑΞΙΕΣ, €)

	2020	2021	2022	2023	2024 (α' 6μηνο)
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	9.682.927.275	9.979.967.323	9.876.861.112	9.977.276.289	5.877.489.721
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	3.299.340.015	3.415.354.630	3.840.749.849	4.116.185.028	2.282.247.150
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	6.383.587.260	6.564.612.693	6.036.111.263	5.861.091.261	3.595.242.571

Πηγή: DataComex, Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Ανάλυση εξαγωγών- εισαγωγών

- Εξωτερικό Εμπόριο της χώρας/ Γεωγραφική κατανομή

ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Οι εξαγωγές της Ισπανίας σε φρούτα, λαχανικά και όσπρια το 2023 αυξήθηκαν κατά 5% σε αξία και έφθασαν τα €18,841 δισ. Η πλειονότητα των ισπανικών εξαγωγών προορίζεται για τις χώρες της Ε.Ε. Ο μεγαλύτερος αποδέκτης των ισπανικών εξαγωγών νωπών γεωργικών προϊόντων είναι η Γερμανία, ακολουθούμενη από την Γαλλία, το Ην. Βασίλειο, την Ολλανδία και την Ιταλία.

Λαχανικά

Οι ισπανικές εξαγωγές λαχανικών σημείωσαν το 2023 ετήσια αύξηση της τάξης του 9,9% σε αξία. Στον κατωτέρω πίνακα εμφανίζονται οι κύριες χώρες αποδέκτες των ισπανικών εξαγωγών λαχανικών το 2023, σε αξίες (ευρώ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Εξαγωγές Λαχανικών και Οσπρίων Ισπανίας (2023)

A/A	Χώρα	Αξία (ευρώ)
1	Γερμανία	2.489.766.406
2	Γαλλία	1.297.988.911
3	Ην. Βασίλειο	1.278.014.097
4	Ολλανδία	780.275.761
5	Ιταλία	419.173.899
6	Πορτογαλία	411.668.750
7	Πολωνία	328.021.395
8	Βέλγιο	276.576.702
9	Σουηδία	172.219.052
10	Ελβετία	168.514.911
	ΣΥΝΟΛΟ	7.622.219.884
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.863.599.216

Πηγή: DataComex, Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Φρούτα

Στις εξαγωγές φρούτων παρατηρήθηκε αύξηση κατά 1% στην αξία αυτών. Οι μεγαλύτερες ποσότητες προορίστηκαν στην Ε.Ε. και πιο συγκεκριμένα στην Γερμανία και τη Γαλλία. Στον κατωτέρω πίνακα εμφανίζονται οι κύριες χώρες αποδέκτες των ισπανικών εξαγωγών λαχανικών το 2023, σε αξίες (ευρώ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Εξαγωγές Φρούτων και Ξηρών Καρπών Ισπανίας (2023)

A/A	ΧΩΡΑ	Αξία (ευρώ)
1	Γερμανία	2.744.552.264
2	Γαλλία	1.874.439.640
3	Ην. Βασίλειο	875.656.096
4	Ιταλία	731.471.575
5	Ολλανδία	650.787.104
6	Πορτογαλία	520.060.824
7	Πολωνία	446.467.206
8	Βέλγιο	278.097.023
9	Ελβετία	224.045.975
10	Τσεχία	169.932.166
	ΣΥΝΟΛΟ	8.515.509.872
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	9.977.276.289

Πηγή: DataComex, Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Οι εισαγωγές της χώρας παρουσιάζουν μεγαλύτερη διαφοροποίηση προελεύσεων σε σχέση με τις εξαγωγές όσον αφορά τη γεωγραφική προέλευση, καθώς σημαντικά μερίδια των εισαγωγών διαθέτουν χώρες εκτός Ευρώπης.

Λαχανικά

Το 2023, οι εισαγωγές λαχανικών της Ισπανίας αυξήθηκαν κατά 29,2 % σε αξία σε σύγκριση με το 2022. Κυριότερος προμηθευτής ήταν η Γαλλία, ακολουθούμενη από το Μαρόκο, την Ολλανδία και την Πορτογαλία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Εισαγωγές Λαχανικών και Οσπρίων Ισπανίας (2023)

A/A	ΧΩΡΑ	Αξία (ευρώ)
1	Γαλλία	471.473.622
2	Μαρόκο	382.151.758
3	Ολλανδία	213.964.231
4	Πορτογαλία	202.621.342
5	Ρωσία	142.014.284
6	Βέλγιο	133.141.608
7	Περου	96.936.483
8	ΗΠΑ	64.517.927
9	Αίγυπτος	57.912.977
10	Κίνα	51.221.019
	ΣΥΝΟΛΟ	1.815.955.253
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.267.011.431

Πηγή: DataComex, Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Φρούτα

Το 2023 η συνολική αξία των εισαγωγών φρούτων αυξήθηκε κατά 7,2%. Η Ισπανία εισάγει κυρίως από χώρες εκτός Ε.Ε. Το Μαρόκο είχε το 2023 το μεγαλύτερο μερίδιο στις ισπανικές εισαγωγές, με αξία €546,32 εκατ., ενώ στην

κατάταξη των μεγαλύτερων προμηθευτών ακολουθούν οι ΗΠΑ, το Περού, η Πορτογαλία και η Κόστα Ρίκα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Εισαγωγές Φρούτων και Ξηρών Καρπών Ισπανίας (2023)

A/A	ΧΩΡΑ	Αξία (ευρώ)
1	Μαρόκο	546.325.689
2	ΗΠΑ	468.982.042
3	Περού	408.107.517
4	Πορτογαλία	273.066.771
5	Κόστα Ρίκα	262.327.285
6	Ιταλία	212.391.035
7	Βραζιλία	190.989.857
8	Χιλή	181.505.863
9	Ν. Αφρική	145.158.717
10	Κολομβία	114.981.574
	ΣΥΝΟΛΟ	2.803.836.349
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	4.116.185.028

Πηγή: DataComex, Επεξεργασία: Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Δ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Αμφότερες οι χώρες είναι μεγάλοι παραγωγοί φρούτων και λαχανικών, με αποτέλεσμα σε πολλές κατηγορίες προϊόντων να είναι ανταγωνίστριες σε διεθνές επίπεδο και το μεταξύ τους εμπόριο να είναι σχετικά πιο περιορισμένο σε σύγκριση με τις εμπορικές συναλλαγές σε νωπά αγροτικά προϊόντα που διατηρούν με άλλες χώρες. Ωστόσο, αρκετά αξιόλογες ποσότητες και αξίες καταγράφονται στο διμερές εμπόριο νωπών. Το 2023 οι ελληνικές εξαγωγές λαχανικών στη χώρα της Ιβηρικής ξεπέρασαν τα 2 εκατ. ευρώ ανερχόμενες συγκεκριμένα στα 2,92 εκατ. ευρώ έναντι 2,27 εκατ. ευρώ το 2022 (αύξηση 28,5% σε αξίες, πλην όμως μείωση 14,7% σε ποσότητες), ενώ το 2021 είχαν εμφανιστεί κάπως περιορισμένες, κάτω του μισού εκατ. ευρώ.

Μεγαλύτερη είναι η σπουδαιότητα της Ισπανίας για τις ελληνικές εξαγωγές φρούτων, καθώς το 2023 η Ελλάδα εξήγαγε στην Ισπανία φρούτα συνολικής αξίας €70,53 εκατ., αυξημένης κατά 22,4% σε σχέση με το 2022 (€57,64 εκατ.). Μεγάλο μέρος των ελληνικών εξαγωγών φρούτων αποτελούν οι εξαγωγές ακτινιδίων. Οι ελληνικές εισαγωγές φρούτων από την Ισπανία έφθασαν τα €17,6 εκατ. το 2023 έναντι €19,83 εκατ. το 2022 (μείωση κατά 11,3%). Σημειώνεται ότι ενώ το εμπορικό ισοζύγιο φρούτων είναι παραδοσιακά θετικό για τη χώρα μας, στο εμπόριο λαχανικών παρουσιάζεται έλλειμα, αφού το 2023 η Ισπανία εξήγαγε προς την Ελλάδα λαχανικά αξίας €10,39 εκατ. και το 2022 €10,6 εκατ. (μείωση 2%). Στους τέσσερις κατωτέρω πίνακες φαίνονται αναλυτικά οι ελληνικές εξαγωγές και εισαγωγές λαχανικών και φρούτων προς και από την Ισπανία κατά την τριετία 2021-2023 σε αξίες και ποσότητες, με τις αντίστοιχες μεταβολές τους, όπως και οι αντίστοιχες αξίες κατά το πρώτο εξάμηνο τρέχοντος έτους, με βάση στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ.

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024 οι ελληνικές εξαγωγές φρούτων και λαχανικών προς την Ισπανία ανήλθαν στα €37,24 εκατ. και €1,89 εκατ. αντίστοιχα, ενώ οι εισαγωγές από την Ισπανία ανήλθαν στα €11,85 εκατ. (φρούτα) και €5,43 εκατ. (λαχανικά).

Ελληνικές εξαγωγές προς Ισπανία

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Εξαγωγές Λαχανικών Ελλάδας στην Ισπανία (2021-2023), κωδικοί CN4

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	2024 (6μηνο)
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)			ΑΞΙΑ (ευρώ)
0707'	Αγγούρια και αγγουράκια, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	94.993	266.232	1.425.047	1.548.524	1.362.502	976.008	-4,4%	-37,0%	587.966
0709'	Άλλα λαχανικά, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	62.375	45.057	614.932	385.398	1.174.820	502.040	91,0%	30,3%	441.511
0713'	Όσπρια ξερά, χωρίς λοβό, έστω και ξεφλουδισμένα ή σπασμένα	2.669	1.630	3.210	1.096	149.874	160.930	4569,0%	14583,4%	3.624
0705'	Μαρούλια και ραδίκια, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	0	0	176	66	78.620	59.900	44570,5%	90657,6%	0
0702'	Ντομάτες, νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη	0	0	0	0	71.236	61.518	-	-	108
0711'	Λαχανικά προσωρινά διατηρημένα, ακατάλληλα για άμεση κατανάλωση	79.290	35.744	201.200	105.524	60.088	23.238	-70,1%	-78,0%	67.616
0710'	Λαχανικά άβραστα ή βρασμένα στο νερό ή στον ατμό, κατεψυγμένα	111.892	226.408	14.383	64.051	20.442	13.378	42,1%	-79,1%	450.547
0712'	Λαχανικά ξερά, έστω και κομμένα σε τεμάχια, φέτες ή τριμμένα / σε σκόνη	168	233	8.930	408	560	15	-93,7%	-96,3%	8.101
0714'	Ρίζες μανιόκας, σαλεπιού κλπ., γλυκοπατάτες, ρίζες και κόνδυλοι	0	0	0	0	65	92	-	-	0
0701'	Πατάτες νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη	71.634	159.630	0	0	9	10	-	-	300.290
ΣΥΝΟΛΑ		423.021	734.934	2.270.254	2.106.057	2.918.216	1.797.129	28,5%	-14,7%	1.890.900

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Εξαγωγές Φρούτων Ελλάδας στην Ισπανία (2021-2023), κωδικοί CN4

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	2024 (6μηνο) ΑΞΙΑ (ευρώ)
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)			
0810'	Άλλοι καρποί και φρούτα νωπά	32.558.882	21.050.127	43.600.355	30.856.318	49.575.565	33.483.062	13,7%	8,5%	28.540.162
0805'	Εσπεριδοειδή, νωπά ή ξερά	2.951.149	5.159.225	4.141.050	5.443.920	8.098.291	9.526.664	95,6%	75,0%	4.048.720
0809'	Βερίκοκα, κεράσια, ροδάκινα, δαμάσκηνα και αγριοδαμάσκηνα, νωπά	1.893.309	1.152.801	4.764.494	4.891.286	7.079.472	3.425.118	48,6%	-30,0%	1.141.346
0812'	Καρποί και φρούτα προσωρινά διατηρημένα, ακατάλληλα για άμεση κατανάλωση	499.974	262.945	761.196	323.136	1.921.536	475.614	152,4%	47,2%	0
0807'	Πεπόνια, καρπούζια, καρποί παπαιάς, νωπά	1.160.039	3.300.089	1.239.918	2.982.074	1.640.414	2.857.803	32,3%	-4,2%	2.304.218
0811'	Καρποί και φρούτα, άψητα ή ψημένα στον ατμό ή βρασμένα στο νερό, κατεψυγμένα, έστω με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών	880.416	544.632	846.155	448.718	1.378.786	655.550	62,9%	46,1%	756.090
0806'	Σταφύλια, νωπά ή ξερά	585.504	346.500	400.057	234.458	406.963	232.176	1,7%	-1,0%	92.677
0802'	Άλλοι καρποί με κέλυφος, νωποί ή ξεροί, έστω και χωρίς το κέλυφος	2.545.995	439.601	1.213.183	235.870	287.661	63.021	-76,3%	-73,3%	286.902
0808'	Μήλα, αχλάδια και κυδώνια, νωπά	209.301	286.267	330.300	395.382	101.228	99.228	-69,4%	-74,9%	12.684
0801'	Καρύδια κοκοφοινίκων, καρύδια Βραζιλίας και καρύδια ανακαρδιοειδών, νωπά ή ξερά, έστω και χωρίς το κέλυφος	8.862	846	22.340	2.482	33.557	2.526	50,2%	1,8%	26.817
0813'	Καρποί και φρούτα αποξηραμένα, μείγματα αποξηραμένων καρπών και φρούτων ή καρπών με κέλυφος	28.191	10.613	213.795	161.950	10.709	3.290	-95,0%	-98,0%	31.558

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	2024 (6μηνο) ΑΞΙΑ (ευρώ)
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)			
0804'	Χουρμάδες, σύκα, ανανάδες, αχλάδια των ποικιλιών anocats και goyanes, μάγγες και μαγγούστες, νωπά ή ξερά	15.540	4.379	17.789	6.040	1.437	449	-91,9%	-92,6%	3.912
ΣΥΝΟΛΑ		43.337.162	32.558.025	57.639.979	46.076.026	70.535.619	50.824.501	22,4%	10,3%	37.245.086

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Ελληνικές εισαγωγές από Ισπανία

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: Εισαγωγές Λαχανικών Ελλάδας από Ισπανία (2021-2023), κωδικοί CN4

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023				2024 (6μηνο)
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	ΑΞΙΑ (ευρώ)
0710'	Λαχανικά άβραστα ή βρασμένα στο νερό ή στον ατμό, κατεψυγμένα	1.125.835	1.411.206	1.313.135	1.248.244	2.150.900	1.448.034	63,8%	16,0%	1.122.764
0709'	Άλλα λαχανικά, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	2.058.053	1.479.223	3.244.352	2.278.850	1.952.336	1.027.279	-39,8%	-54,9%	977.424
0703'	Κρεμμύδια, ασκαλώνια, σκόρδα, πράσα και παρόμοια λαχανικά, νωπά / διατηρημένα με απλή ψύξη	1.711.080	879.752	1.627.651	903.539	1.856.486	1.270.912	14,1%	40,7%	1.178.847
0705'	Μαρούλια και ραδίκια, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	877.052	877.064	1.732.151	1.437.135	1.574.849	1.288.371	-9,1%	-10,4%	1.084.820
0704'	Κράμβες, κουνουπίδια, γογγυλοκράμβες και παρόμοια προϊόντα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	1.147.827	1.020.185	1.234.729	1.024.532	1.130.145	636.871	-8,5%	-37,8%	153.645
0712'	Λαχανικά ξερά, έστω και κομμένα σε τεμάχια, φέτες ή τριμμένα / σε σκόνη	384.822	349.068	622.975	462.823	714.597	523.493	14,7%	13,1%	295.651
0713'	Όσπρια ξερά, χωρίς λοβό, έστω και ξεφλουδισμένα ή σπασμένα	169.526	112.624	203.461	144.423	312.261	213.792	53,5%	48,0%	115.673
0706'	Καρότα, γογγύλια, κοκκινογούλια για σαλάτα, λαγόχορτο, ραπανοσέλινα, ραπάνια, βρώσιμες ρίζες, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	78.568	72.145	87.133	72.160	256.213	164.205	194,0%	127,6%	57.628

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	2024 (6μηνο) ΑΞΙΑ (ευρώ)
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)			
0711'	Λαχανικά προσωρινά διατηρημένα, ακατάλληλα για άμεση κατανάλωση	113.457	73.841	77.797	52.525	132.656	136.496	70,5%	159,9%	67.168
0708'	Λαχανικά λοβοφόρα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	171.977	138.005	203.692	130.265	103.402	51.062	-49,2%	-60,8%	110.206
0702'	Ντομάτες, νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη	70.928	53.032	160.130	154.201	88.368	52.933	-44,8%	-65,7%	98.805
0701'	Πατάτες νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη	26.171	45.620	54.992	92.005	83.424	99.606	51,7%	8,3%	138.166
0714'	Ρίζες μανιόκας, σαλεπιού κλπ., γλυκοπατάτες, ρίζες και κόνδυλοι	61.415	43.609	34.403	26.601	31.734	12.891	-7,8%	-51,5%	24.629
0707'	Αγγούρια και αγγουράκια, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	4.412	55.944	8.519	128.287	1.414	975	-83,4%	-99,2%	6.890
ΣΥΝΟΛΑ		8.001.123	6.611.318	10.605.120	8.155.590	10.388.785	6.926.920	-2,0%	-15,1%	5.432.316

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: Εισαγωγές Φρούτων Ελλάδας από Ισπανία (2021-2023), κωδικοί CN4

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	2024
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)			(6μηνο) ΑΞΙΑ (ευρώ)
0802'	Άλλοι καρποί με κέλυφος, νωποί ή ξεροί, έστω και χωρίς το κέλυφος	13.649.927	2.692.766	8.010.074	1.575.014	6.259.986	1.266.161	-21,8%	-19,6%	4.065.087
0810'	Άλλοι καρποί και φρούτα νωπά	2.209.892	1.214.471	2.031.413	1.049.361	2.775.500	1.054.077	36,6%	0,4%	1.570.824
0809'	Βερίκοκα, κεράσια, ροδάκινα, δαμάσκηνα και αγριοδαμάσκηνα, νωπά	3.076.744	1.923.575	3.064.270	1.551.342	2.400.721	1.063.640	-21,7%	-31,4%	1.927.105
0804'	Χουρμάδες, σύκα, ανανάδες, αχλάδια των ποικιλιών anocats και goyanes, μάγγες και μαγγούστες, νωπά ή ξερά	1.655.776	893.003	2.341.861	957.587	2.294.227	993.644	-2,0%	3,8%	1.180.030
0813'	Καρποί και φρούτα αποξηραμένα, μείγματα αποξηραμένων καρπών και φρούτων ή καρπών με κέλυφος	1.391.739	877.847	1.238.667	500.493	1.129.525	421.009	-8,8%	-15,9%	702.575
0811'	Καρποί και φρούτα, άψητα ή ψημένα στον ατμό ή βρασμένα στο νερό, κατεψυγμένα, έστω με προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών	369.676	216.198	780.976	357.434	855.139	320.355	9,5%	-10,4%	733.042
0801'	Καρύδια κοκοφοινίκων, καρύδια Βραζιλίας και καρύδια ανακαρδιοειδών, νωπά ή ξερά, έστω και χωρίς το κέλυφος	241.825	50.574	604.492	131.642	422.590	101.546	-30,1%	-22,9%	104.443
0805'	Εσπεριδοειδή, νωπά ή ξερά	1.086.156	1.289.569	962.896	1.038.214	413.326	298.648	-57,1%	-71,2%	845.600
0808'	Μήλα, αχλάδια και κυδώνια, νωπά	224.517	154.861	179.413	135.372	387.525	223.293	116,0%	64,9%	198.485
0806'	Σταφύλια, νωπά ή ξερά	228.009	114.864	326.003	136.767	354.120	141.793	8,6%	3,7%	381.512

CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2021		2022		2023		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΑΞΙΑ)	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2022-2023 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ)	2024
		ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)	ΑΞΙΑ (ευρώ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (κιλά)			(6μηνο) ΑΞΙΑ (ευρώ)
0807'	Πεπόνια, καρπούζια, καρποί παπαιάς, νωπά	246.692	228.489	214.746	171.196	229.795	164.773	7,0%	-3,8%	108.893
0812'	Καρποί και φρούτα προσωρινά διατηρημένα, ακατάλληλα για άμεση κατανάλωση	37.479	17.575	47.761	11.289	50.222	9.553	5,2%	-15,4%	18.894
0803'	Μπανάνες, περιλαμβανομένων του είδους Αντιλλών, νωπές ή ξερές	44.199	76.631	4.124	3.749	16.895	4.635	309,7%	23,6%	81
0814'	Φλούδες εσπεριδοειδών ή πεπονιών, στα οποία περιλαμβάνονται και τα καρπούζια, νωπές, κατεψυγμένες, σε άρμη, σε θειωμένο νερό ή σε νερό με ουσίες για να εξασφαλισθεί προσωρινά η διατήρησή τους, ή και αποξηραμένες	6.027	3.171	24.847	10.017	6.290	3.168	-74,7%	-68,4%	9.732
ΣΥΝΟΛΑ		24.468.658	9.753.594	19.831.543	7.629.477	17.595.861	6.066.295	-11,3%	-20,5%	11.846.303

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης

Δασμολογικό καθεστώς και μη δασμολογικά εμπόδια

Καθώς η Ισπανία είναι κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακολουθείται το δασμολογικό καθεστώς της Ε.Ε. Η χώρα δεν εφαρμόζει ειδικούς δασμούς για τα φρούτα και τα λαχανικά. Όντας προϊόντα διατροφής σημαντικών διατροφικών αξιών, τα φρούτα και τα λαχανικά υπόκεινται προς το παρόν και έως τις 30 Σεπτεμβρίου τ.ε. σε μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ, ενώ από την 1^η Οκτωβρίου έως το τέλος του 2024 θα υπόκεινται σε συντελεστή 2%.

Δίκτυα Διανομής

Νωπά Φρούτα

Με βάση στοιχεία του 2022, μερίδιο 44,6% του συνόλου των εγχώριων αγορών νωπών φρούτων πραγματοποιείται μέσω καταστημάτων σουπερμάρκετ, ενώ μερίδιο 31,9% πραγματοποιείται μέσω παραδοσιακών μανάβικων, με τις αγορές μέσω αυτών των καναλιών να ακολουθεί μειωτικές τάσεις, παραμένοντας όμως αμφότερα μακράν ο κύριος τρόπος αγοράς φρέσκων φρούτων στην Ισπανία. Οι αγορές από hypermarkets ακολουθούν γενικά αυξητική τάση και αποτελούν πλησίον του 8% του συνόλου των πωλήσεων, ενώ το κανάλι των υπαίθριων αγορών καλύπτει το 5,5% της αγοράς. Το ηλεκτρονικό εμπόριο νωπών φρούτων παραμένει σχετικά περιορισμένο.

Λαχανικά

Με βάση στοιχεία του 2023, μερίδιο 35,5% του συνόλου των εγχώριων πωλήσεων νωπών λαχανικών πραγματοποιείται μέσω αλυσίδων σούπερ μάρκετ, ενώ ακολουθούν τα παραδοσιακά καταστήματα οπωροπωλείων με μερίδιο 26%. Η ζήτηση στα πρώτα ακολουθεί γενικά αυξητικές τάσεις, ενώ οι πωλήσεις μέσω παραδοσιακών μαγαζιών ελαφρά μειωτικές τάσεις. Οι αγορές από hypermarkets ακολουθούν γενικά αυξητική τάση και αποτελούν πλησίον του 8% του συνόλου των πωλήσεων, ενώ το κανάλι των εκπτώτικων αλυσίδων υπερβαίνει ελαφρώς το 10%. Το ηλεκτρονικό εμπόριο νωπών λαχανικών παραμένει σχετικά περιορισμένο. Μειωτικές τάσεις παρουσιάζει γενικά το κανάλι των εκπτώτικων αλυσίδων, ενώ αυξάνεται η ζήτηση στα κανάλια των hypermarkets και του ηλεκτρονικού εμπορίου, με το τελευταίο κανάλι να κινείται πάντως ακόμη σε χαμηλά επίπεδα. Τα καταστήματα σουπερμάρκετ και hypermarket είναι κατά κανόνα ελαφρώς ακριβότερα από τα παραδοσιακά καταστήματα – μανάβικα.

Τιμές λιανικής πώλησης

Οι τιμές λιανικής αλλάζουν διαχρονικά στα φρούτα και τα λαχανικά. Ενδεικτικά, στις μεγάλες και γνωστές αλυσίδες σουπερμάρκετ της Ισπανίας οι τιμές την τελευταία εβδομάδα Σεπτεμβρίου τρέχοντος έτους διαμορφώνονται ως εξής:

Φρούτα		Λαχανικά	
Είδος	Τιμή (€ / κιλό)	Είδος	Τιμή (€ / κιλό)
Μπανάνα	1,15-3,59	Μελιτζάνα	1,89-5,20
Νεκταρίνι	1,75-3,29	Μπρόκολο	2,49-2,98
Ροδάκινο	1,89-6,39	Καλαμπόκι	3,10
Πεπόνι	0,89-2,69	Μανιτάρι	4,72-9,55
Καρπούζι	0,95-1,95	Τομάτα	1,59-7,48
Σταφύλι	2,45-6,30	Αγγούρι	1,39-3,84
Πορτοκάλι	1,33-3,29	Πιπεριά	1,59-8,45
Φράουλα	4,96-9,23	Φασολάκι πράσινο	4,38-10,76
Ακτινίδιο	3,29-12,63	Καρότο	0,99-9,52
Αχλάδι	1,75-5,70	Μαρούλι	0,40-7,56
Ανανάς	1,45-3,04	Πατάτα	1,10-3,69
Δαμάσκηνο κόκκινο	2,28-4,98	Κουνουπίδι	1,99-2,79
Μήλο	1,66-4,12	Κρεμμύδι	0,65-3,78
Μανταρίνι	1,99-2,69	Σκόρδο	5,80-10,45
		Πράσο	4,50-7,50
		Σπαράγγι	9,00-11,63
		Ραπανάκι	3,71
		Κολοκύθι	1,09-3,65
		Λάχανο	1,19-2,49

Προϊόντα 4^{ης} γκάμας

Σαλάτα (σπανάκι, κόκκινο μαρούλι, πράσινο μαρούλι, ρόκα κ.α.): 5,47-19,50 ευρώ / κιλό (gourmet salad, διάφορες μάρκες, συνήθως σε συσκευασίες 100, 125, 175, 180, 200, 320 gr).

Σαλάτα (μαρούλι ρόκα, κόκκινο λάχανο, καρότο, με σπόρους κ.α.) : 2,64-4,56 ευρώ / κιλό (σαλάτα 4 εποχών), 11,20 ευρώ / κιλό (country salad).

Ε. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου

Το βασικό θεσμικό πλαίσιο της γεωργίας στην Ισπανία ρυθμίζεται με το Βασιλικό Διάταγμα 1201/2002 της 30^{ης} Νοεμβρίου, με βάση τις διατάξεις του οποίου ρυθμίζεται η εγχώρια γεωργική παραγωγή (<https://www.boe.es/eli/es/rd/2002/11/20/1201>).

Ολόκληρο το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τον γεωργικό κλάδο μπορεί κανείς να το εντοπίσει (στην ισπανική) στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων (<https://www.mapa.gob.es/es/agricultura/legislacion>).

ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παράγοντες που επηρεάζουν ζήτηση –προσφορά.

Όπως και στην πλειοψηφία των προϊόντων, έτσι και στην αγορά των φρούτων και των λαχανικών, ιδιαίτερης σημασίας είναι η καλή σχέση μεταξύ τιμής και ποιότητας. Τα τελευταία έτη, οι Ισπανοί καταναλωτές ευαισθητοποιούνται ολοένα και περισσότερο κοινωνικά και οικολογικά, στρεφόμενοι όλο και

περισσότερο σε προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας και φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων καλλιέργειας και συγκομιδής.

Προοπτικές ελληνικών προϊόντων

Παρά το γεγονός ότι στην Ισπανία η ζήτηση για λαχανικά και φρούτα είχε μειωθεί τα τελευταία έτη και κυρίως κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, αρκετά προϊόντα τα οποία καλλιεργούνται στην Ελλάδα μπορούν να εισέλθουν στην αγορά της Ισπανίας και να προτιμηθούν από τους εδώ καταναλωτές, λόγω της υψηλής τους ποιότητας. Το ελληνικό ακτινίδιο ήδη κατέχει σημαντικό μερίδιο της ισπανικής αγοράς, με την Ελλάδα να αποτελεί το 2023 τον τέταρτο μεγαλύτερο εξαγωγέα στην Ισπανία, μετά τη Νέα Ζηλανδία, την Ιταλία και την Πορτογαλία, μπροστά από το Βέλγιο και τη Χιλή. Ύψιστη προτεραιότητα πρέπει να αποτελεί η από πλευράς Ελλήνων εξαγωγέων διατήρηση της σταθερότητας και συνέπειας του υψηλού επιπέδου ποιότητας των ελληνικών νωπών φρούτων και λαχανικών, ώστε να διατηρηθεί η θετική συνολικά εικόνα που απολαμβάνουν τα ελληνικά νωπά προϊόντα στην ισπανική αγορά.

Κατά την άποψή μας, τα ελληνικά νωπά φρούτα και λαχανικά θα πρέπει να εκμεταλλευθούν την επανάκαμψη της κατανάλωσης στην ισπανική αγορά με ιδιαίτερη έμφαση στην υγιεινή διατροφή, δια της προσφοράς προϊόντων υψηλής ποιότητας και προσιτής τιμής και με παράλληλη προσπάθεια τόνωσης της εικόνας τους στους Ισπανούς καταναλωτές, αρκετοί από τους οποίους τα έχουν γευθεί επισκεπτόμενοι τη χώρα μας. Επισημαίνεται ότι ο ανταγωνισμός για είσοδο στις μεγάλες λιανεμπορικές αλυσίδες είναι εξαιρετικά μεγάλος, καθώς ο παράγοντας της τιμής παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο προκειμένου να τοποθετηθεί κάποιο προϊόν στα σούπερ μάρκετ.

Ενδεδειγμένο μείγμα καλής τιμής, στοχευμένης διαφήμισης και μικρών προωθητικών δράσεων προς το ισπανικό καταναλωτικό κοινό θα βοηθήσουν τα ελληνικά νωπά προϊόντα να εδραιώσουν και επεκτείνουν τη θέση τους στην ισπανική αγορά. Θα πρέπει να υλοποιηθούν νέες μέθοδοι προσέγγισης αγοραστών-πελατών και να δημιουργηθούν συνέργειες με φορείς προώθησης των εξαγωγών και της γαστρονομίας. Στόχος μας πρέπει να είναι η ανάδειξη των στοιχείων εκείνων που διαφοροποιούν τα ελληνικά προϊόντα από εκείνα του ανταγωνισμού, και αυτό μέσω μίας συνεχούς παρακολούθησης των τάσεων της αγοράς, συμμετοχών σε εμπορικές εκδηλώσεις, επαναλαμβανόμενων εξειδικευμένων παρουσιάσεων, γενικών παρουσιάσεων προβολής για προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ, εκδηλώσεων γαστρονομικής προβολής, επικεντρώνοντας τις προσπάθειές μας διεξόδου στο μεσαίο προς υψηλότερο εισοδηματικό επίπεδο τμήμα του ισπανικού πληθυσμού. Δεν θα πρέπει βεβαίως να παραβλέπουμε το γεγονός ότι η Ισπανία αποτελεί μεγάλη αγροτική χώρα του ευρωπαϊκού νότου, με τεράστια εγχώρια παραγωγή και εξαγωγές αγροτικών προϊόντων, πλειονότητα οποίων είναι ανταγωνιστικά προς τα αντίστοιχα ελληνικά.

Από τη μελέτη των τάσεων που εμφανίζουν οι ελληνικές εξαγωγές προς την Ισπανία τα τελευταία χρόνια, θεωρούμε ότι τα ελληνικά νωπά αγροτικά προϊόντα που έχουν ιδιαίτερη δυναμική και αξιόλογες προοπτικές στην αγορά της Ισπανίας είναι κυρίως τα ακτινίδια, τα ροδάκινα, τα εσπεριδοειδή (προς συμπλήρωση κενών στην εγχώρια ζήτηση), τα καρπούζια, το σταφύλι, τα δαμάσκηνα, οι ξηροί καρποί. Η επέκταση του υφιστάμενου μεριδίου των ελληνικών νωπών φρούτων και λαχανικών στην ισπανική αγορά θα απαιτήσει μεγαλύτερη, περισσότερο συντονισμένη και στοχευμένη από πλευράς Ελλήνων εξαγωγέων προσπάθεια, εστιάζοντας στα προϊόντα για τα οποία η Ελλάδα είναι γνωστή και φημίζεται στην Ισπανία, σε προσιτές τιμές, με το κατάλληλο μείγμα ποιότητας και αξίας και χρησιμοποιώντας τα ενδεδειγμένα δίκτυα διανομής.

Οφείλουμε τέλος να επισημάνουμε, ότι η ταχεία ανάπτυξη που παρατηρείται στο κομμάτι του λιανεμπορίου προϊόντων delicatessen και βιολογικών προϊόντων, θα πρέπει να μας προσανατολίσει σε συστηματική προσπάθεια αύξησης του μεριδίου μας σε υψηλής ποιότητας προϊόντα, μεταξύ των οποίων τα βιολογικά. Το εν λόγω αναπτυσσόμενο τμήμα της αγοράς παρουσιάζει ενδεχομένως σημαντικές ευκαιρίες για σοβαρούς Έλληνες παραγωγούς – εξαγωγείς πιστοποιημένων αγροτικών προϊόντων, με στόχο το μεσαίου προς ανώτερου εισοδηματικού επιπέδου τμήμα της ανώτερης μεσαίας ισπανικής αστικής τάξης.

Z. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων: <https://www.mapa.gob.es/es>

Ομοσπονδία Ισπανικών Ενώσεων Παραγωγών και Εξαγωγέων Φρούτων, Λαχανικών και Φυτών (FEPEX): <https://www.fepex.es/home.aspx>

Αναζήτηση των επιχειρήσεων-μελών:

https://www.fepex.es/ext/buscador-empresas-asociadas.aspx_en

Διεθνής Έκθεση Φρούτων και Λαχανικών (Fruit Attraction)

<https://www.ifema.es/fruit-attraction>

Ισπανικό Ίδρυμα Διατροφής (FEN): <http://www.fen.org.es>

Ισπανική Ένωση Επιχειρήσεων Διανομής και Σουπερμάρκετ (ASEDAS)

<http://www.asedas.org>, +34 91 429 89 56, direc.general@asedas.org

Ένωση Ισπανικών Αλυσίδων Σουπερμάρκετ (ACES)

<http://www.asociacionsupermercados.com>, +34 91 185 68 58,

aces@asociacionsupermercados.com

Ισπανική Ένωση Κατεψυγμένων Λαχανικών (ASEVEC)

<https://www.hoyverdurascongeladas.com>, +34 91 310 70 80,

info@asevec.com

Ισπανική Οργάνωση Οικολογικής Γεωργίας (SEAE)

<https://www.agroecologia.net>, +34 96 126 71 22,
comunicacion@agroecologia.net

Ισπανική Ένωση Οικολογικών Παραγωγών και Διανομέων (ASOBIO)

<http://www.asobio.org>, +34 63 358 82 00, Info@asobio.org

Οργανισμός Προώθησης Ισπανικών Τροφίμων (Alimentos de España)

<https://www.alimentosdespana.es>, alimentacion_es@mapama.es

Mercamadrid (αγορά νωπών Μαδρίτης)

<http://www.mercamadrid.es>, +34 91 785 0000, lroman@mercamadrid.es
<https://datos.madrid.es/sites/v/index.jsp?vgnextoid=a4df993ae322b610VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnnextchannel=374512b9ace9f310VgnVCM100000171f5a0aRCRD> (στατιστικά στοιχεία εμπορευματικής κίνησης στην αγορά)

Mercabarna (αγορά νωπών Βαρκελώνης)

<http://www.mercabarna.es>, +34 93 556 3000, mb@mercabarna.cat

Mercasa (κρατική εταιρεία παρακολούθησης αγορών αγροτικών προϊόντων και διατροφικής αλυσίδας, αποθήκευσης, διακίνησης τροφίμων, τιμών κλπ.)

<https://www.mercasa.es>, +34 913 500 609, contacto@mercasa.es

Cooperativas Agro-Alimentarias España

<http://www.agro-alimentarias.coop>, +34 91 535 10 35, agutierrez@agro-alimentarias.coop